

מבצעי עומק משולבים והשגת הכרעה:

כוח משימה ויקינג בצפון עיראק (2003) כמקרה מבחן

טל טובי^[1]

פורסם לראשונה במאי 2021

תוכן עניינים

1	מבצעי עומק משולבים והשגת הכרעה:
2	תקציר המערכת
2	מבוא
2	מדוע היה צורך ב"כוח משימה ויקינג?"
4	"כוח משימה ויקינג": משימות ופעולות
7	דיון 1: עומק ומבצעים משולבים
8	דיון 2: שדה הקרב העתידי או טבע האדם וחשיבות לימוד ההיסטוריה הצבאית[56]
9	סיכום
9	מקורות
11	הערות שוליים:

תקציר המערכת

הניסיון האמריקאי המוצלח בהפעלת כוח משימה משולב בעומק שטח האויב במהלך המלחמה בעיראק מכיל כמה לקחים גם בעבור צה"ל. באמצעות ניתוח פעילות "כוח משימה ויקינג" (Task Force Viking) "מצביע כותב המאמר על המועילות המבצעית הרבה המגולמת בהפעלת כוחות מיוחדים כחלק ממבצעים יבשתיים רחבים: מהגדלת "סל הכלים" העומד לרשות הצבא לצורך השגת יעדים טקטיים וברמה המערכתית, דרך העצמת המתחים שערים מתמודד האויב בשל היכולת להפעיל כוחות באופן סימולטני בחזית ובעומק, ועד לאפשרות לחבור לכוחות מקומיים בעלי אינטרסים משותפים. בשונה מצבא ארצות הברית, צה"ל טרם הצליח לבנות מנגנון לשילוב של כוחות מיוחדים במבצעים גדולים וטרם גיבש תפיסה וספרות תורתית לצורך כך.

מבוא

תורת מבצעי היבשה האחודים של הצבא האמריקאי (Field Manual 3-0 Operations) קובעת כי הפעלת כוחות סדירים לצד כוחות מיוחדים יוצרת סינרגטיות קרבית ומסייעת להשיג יעדים מבצעיים שייתכן ולא ניתן היה להשיגם בהפעלה של סוג כוח אחד [2]. שילוב זה מאפשר למפקד ברמה המערכתית והאסטרטגית לנצל באופן מלא את כלל היכולות העומדות לרשותו. מטרת מאמר זה לנתח את הפעולות האמריקאיות בצפון עיראק באמצעות דיון במבצעים שערך "כוח משימה ויקינג". כוח משימה זה שילב כוחות מיוחדים עם כוחות סדירים והסתייע רבות בכוחות מקומיים מקרב הכורדים (כוחות הפשמרגה). כוח המשימה ויקינג ישמש כמקרה מבחן לדיון המכיל בתוכו שני נושאים עיקריים: מבצעי עומק ומבצעים משולבים. (Joint Operations) הניתוח יצביע על החשיבות הרבה ביצירת תמהיל מבצעי משותף בין כוחות מיוחדים וסדירים בתכנון ובביצוע מערכה סדירה. לפיכך, תוך התבססות על הספרות התורתית של הצבא האמריקאי יחד עם ההיסטוריה של המלחמה, יבחן חלקו הראשון של המאמר מדוע היה צורך במבצע עומק בצפון עיראק וכיצד השתלב מבצע זה בתוכנית המלחמה הכללית שעיצב גנרל טומי פרנקס (Franks) כמפקד ה-Central Command (CENTCOM). חלקו השני של המאמר ינתח את המבצע ואת תרומתו המבצעית להצלחת המערכה בכללותה [3]. בסוף המאמר אנסה לענות על השאלה כיצד יכול אירוע היסטורי לסייע בשדה הקרב העתידי.

לפי התו"ל האמריקאי ישנם שני סוגים של מבצעי עומק. הראשון הוא מבצע התומך בתמרון ליניארי, כלומר הפעלת כוח בעומק המרחב הטקטי והאופרטיבי של הכוח המתמרחן העיקרי בצירי תנועה מוגדרים: מבסיס יציאת הכוחות (שטח כינוס) אל עבר היעדים שנקבעו בתוכנית המבצעית. ייתכן וניתן להגדיר מבצעי עומק ליניאריים, בעומק הטקטי, גם כסוג של משמר קדמי. ייעודו של המשמר הקדמי הוא, בין היתר, לתפוס שטחים שולטים ומעברים הכרחיים וכן להגיע למגע קרבי עם האויב שימנע ממנו לתקוף את הכוחות המתמרנים ולהעמיק את מרחב הלחימה לתמרון. כמרכז, נוכל להגדיר את מבצעי העומק הליניאריים ככאלה שמטרתם לספק מודיעין עדכני ולשלוט בשטחים חיוניים כדי לאבטח ולאפשר תמרון [4]. הסוג השני של מבצעי עומק הם מבצעים לא ליניאריים שמטרתם להשתלט על יעדים או לפגוע באויב בעיקר במרחבים האופרטיביים והאסטרטגיים. המבצעים משרתים בעיקר את התמרון הליניארי במניעה מעתודות האויב לנוע לעבר חזית המלחמה.

מבצעי עומק, בכל רמות המלחמה, יכולים להשיג ארבע מטרות [5]: הראשונה, להסיח את דעת האויב מהמאמץ העיקרי ולגרום לו להפנות כוחות ומשאבים, הנחוצים בחזית, לאזורים בעומק; המטרה השנייה היא שיבוש קצב המבצעים של האויב וכפייה עליו להעביר משאבים צבאיים למקומות אחרים, שלא נכללו בתוכנית המקורית שלו. שיבוש כולל גם פגיעה בכוחו הצבאי של האויב, כך שהוא יכול להטיל לחזית פחות כוחות. כך למשל, פגיעה במערכות הפו"ש והתקשורת של האויב תשבש את יכולתו להבין את המתרחש בשדה הקרב ולקבל החלטות באופן יעיל; המטרה השלישית היא לעכב את התקדמות האויב ובמיוחד את עתודותיו לעבר החזית, על-ידי פגיעה בתשתיות תחבורה או בדרגים לוגיסטיים; המטרה הרביעית היא השמדת יכולותיו הצבאיות והלוגיסטיות של האויב במבצע קרבי ישיר בעומק. כל אחת מארבע המטרות עומדת בפני עצמה אך הן פועלות ביחד או תומכות ומשלימות האחת את השנייה.

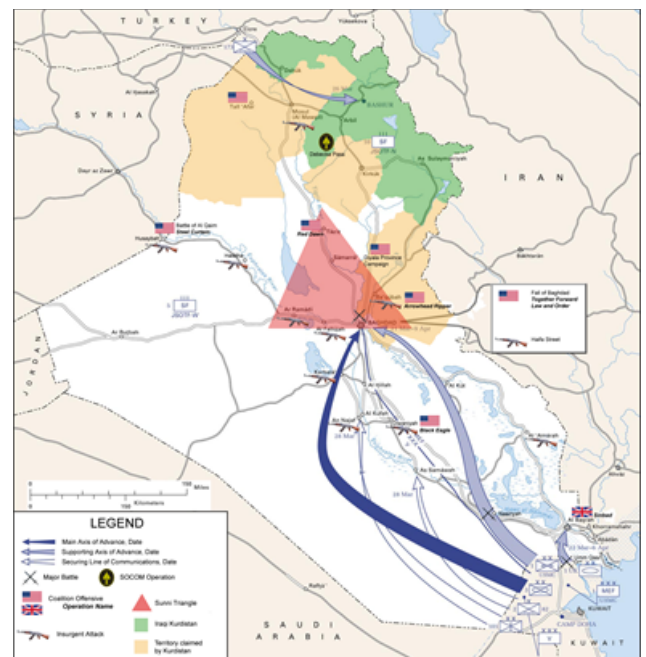
מבחינת מפקד זירה גאוגרפית נתונה, ישנן כמה יכולות קטלניות ולא קטלניות לביצוע מבצעי עומק כדוגמת ירי ארטילרי/טילים, תקיפות אוויריות, הפעלת כוחות מוטסים, פשיטות, מבצעי מידע ולוחמה במרחב הסייבר ומבצעי כוחות מיוחדים [6]. כלל המאמצים יכולים להיות מופעלים גם בשיתוף פעולה בין-זרועי או מבצעים משולבים לטובת פגיעה באויב בכל רמות המלחמה. במילים אחרות, הפעלה בין-זרועית יכולה להשיג את ארבע המטרות ולהוציא את האויב משיווי משקל מבצעי. ההגדרה האמריקאית למבצעים משולבים קובעת הפעלה סימולטנית של שתי זרועות או יותר תחת מפקד אחד (עיקרון אחדות הפיקוד) בזירה גאוגרפית מוגדרת [7]. בכך נוצרת סינרגטיות קרבית ומבצעית כיוון שכל זרוע מביאה את יתרונותיה, בעוד חולשותיה מתמעטות או מתבטלות על-ידי היתרונות של הזרוע האחרת [8]. כך האויב מותקף באמצעות מגוון רחב של אמצעים ואם הוא מנסה להתחמק או להימנע מיכולת קרבית אחת הרי הוא ייפגע מיכולת קרבית אחרת [9]. כיום מקובל המושג "הקרב הרב-ממדי" או "הרב-זרועי" לתיאור מכניזם מבצעי זה. כפי שנראה בהמשך, הפעלת מגוון הכוחות, כחלק מ"כוח משימה ויקינג", יצר שלמות מבצעית אשר השיגה את המטרות לשמן נשלח כוח המשימה לצפון עיראק [10].

מדוע היה צורך ב"כוח משימה ויקינג"?

והתכנות למלחמה עותיק עם עיראק והחל עם סיום מבצע טופח בנוב (פברואר 1991). לאחר המבצע אוגרו ארצות-הברית שני אזורים מוגנים בצפון עיראק ובדרומה, על-מנת להגן על האוכלוסיות באזורים אלו מפני פגיעה של הצבא העיראקי. במהלך השנים עודכנו תוכניות המלחמה לאפשרות שצבא עיראק ינסה לפגוע באוכלוסייה הכורדית בצפון המדינה. מלאכת העדכון זכתה לדחיפה משמעותית לאחר מתקפת הטרור על ארצות הברית [11].

תוכנית המלחמה המקורית קבעה שני מאמצי תמרון. הראשון והעיקרי, תחת פיקודו של קורפוס 5, מכווית לבגדד, והשני מטורקיה. מטרת מאמץ התמרון המשני הייתה לכבוש את צפון עיראק ובכך להשיג שתי מטרות: העסקת הכוחות העיראקיים בצפון כך שלא ינועו להגנת עיר הבירה, והשתלטות על שדות הנפט באזור ומניעת הריסתם בידי הצבא העיראקי. המאמץ העיקרי התבסס על תנועה בכמה צירים, כשהמטרה הסופית הייתה כיבוש בגדד בידי דיביזיית הרגלים ה-3 (חי"ר ממוכן) שנעה לאורך הגדה המערבית של נהר הפרת, כאשר במזרח (לאורך נהר החידקל) תנוע דיביזיית המארינס ה-1 (מפה 1 [12]). (בתוך המאמץ נקבעו יעדי משנה:

- דיביזיית הסער ה-101: כיבוש נג'ף.
- חטיבה 2 של הדיביזיה המוטסת ה-82: כיבוש סמאווה (כ-280 ק"מ מדרום-מערב לבגדד).
- דיביזיית השריון ה-1 הבריטית: כיבוש בצרה.

מפה מס' 1: תוכנית המלחמה הכללית לפלישה לעיראק (מקור: ויקיפדיה)

בתוך התוכנית השתלבו הכוחות המיוחדים והכוחות למבצעים מיוחדים במגוון משימות, שחלקן היו תמיכה במאמץ התמרון העיקרי [13]. בין המשימות ניתן למנות: סיורים אלימים בעומק הטקטי של התמרון, השתלטות על שטחים שולטים, מעברים חיוניים והכוונת אש. מכלול פעולות אלו היה אחד מהגורמים החשובים שאפשרו את התנועה המהירה של כוחות דיביזיה 3 לעבר הבירה בגדד. הוקם כוח משימה נוסף של הכוחות המיוחדים שמשימתו, בדומה לפעולתם של הכוחות המיוחדים ב"סופה במדבר", הייתה לסייר במערב עיראק ולמנוע מעיראק לשגר טק"ק לעבר מטרות בירדן ובישראל [14]. כוחות אלו, אשר כללו כוחות מיוחדים אמריקאיים, בשיתוף עם ה-SAS הבריטי והכוחות המיוחדים של אוסטרליה, חדרו לאזור כמה ימים לפני המהלך הקרקעי, והחלו לסייר באזור. משימתם הנוספת הייתה חסימת נתיבי לוגיסטיקה מסוריה [15].

המאמץ המשני קבע את הפעלתה של דיביזיית הרגלים ה-4 בפלישה מטורקיה לצפון עיראק. מטרת המאמץ הייתה למנוע מכוחות עיראקיים לנוע דרומה ולתגבר את ההגנה סביב בגדד ואת הגנה על הכורדים. אמנם באזור האוטונומיה הכורדית בצפון לא נמצאו כוחות צבא עיראקיים, אך בגבול האוטונומיה - 'הקו הירוק' - היו פרושות 13 דיביזיות עיראקיות, חלקן שייכות לכוחות משמר הרפובליקה, ובמובלעת נמצאו "פדאיון", כוחות לא סדירים שקיבלו פקודות מבגדד, והחשש היה כי לפחות חלק מהן ינועו לתוך האזור הכורדי ויבצעו רצח עם כפי שהיה בשנות ה-80 ולאחר המלחמה ב-1991. אך בראשית 2003 הודיעה טורקיה שלא תאפשר תמרון כזה משטחה ואף לא תאפשר להשתמש במרחב האווירי שלה מחשש מפגיעה ביחסיה עם העולם הערבי ומהתחזקות הכורדים אם עיראק תקרוס [16]. ההודעה ביטלה את תמרון דיביזיה 4 אך הצורך לפעול בצפון נותר בעינו.

מוז ענינו של מפקד, CENTCOM, להגדרת הכוחות המיוחדים במערכה לכיבוש אפגניסטן (Operation Enduring Freedom) אשר גם עליה הוא פיקד [17]. אופייה הטופוגרפי והגאוגרפי המורכב של אפגניסטן, ובעיקר חוסר יכולתה של ארצות הברית לצאת למהלך קרקעי, בשל התנגדות המדינות הגובלות עם אפגניסטן, הביאו למצב שבו הכוחות המיוחדים היו הכוח העיקרי במאמץ האמריקאי להפיל את שלטון הטאליבן [18]. טרם המערכה, הכוחות המיוחדים ומערכות הסיוע בעבורם, התארגנו בבסיס סובייטי נטוש באוזבקיסטן. על הכוחות המיוחדים הוטל לחבור לכוחות 'הברית הצפונית', להגדיר להם משימות ולספק להם סיוע אווירי. ב־19 באוקטובר 2001 הגיעו לאזור 12 לוחמים מה־5th Special Forces Group (Airborne), להצטרפו לכוחות הברית הצפונית שפעלו באזור [19]. לוחמי כוח המשימה פעלו על גבי סוסים תוך הפעלת ציוד מתקדם שאפשר תקשורת עם מפציצים אמריקאיים והכוונת חימוש מונחה מדויק לשם סיוע אווירי קרוב בעבור כוחות הברית הצפונית. או בהגדרתם של בני הזוג טופלר: "הכוחות המיוחדים שילבו בפעולותיהם גל ראשון עם אמצעי לחימה של הגל השלישי [20]."

בהתייחסו להפעלת הכוחות המיוחדים באפגניסטן טען מקס בוט שהם היו החיילים החזקים בהיסטוריה. אמנם חימושם כלל רק רובי סער ואקדחים אך בעזרת מאתרי GPS, לווייני, מחשבים ניידים וציני לייזר הם היו יכולים ליזמן תקיפות אוויריות מסיביות, מדויקות וקטלניות [21]. הסיוע שהעניקו הכוחות המיוחדים לכוחות הברית הצפונית הביאו להשתלטות על האזור סביב העיר מאזאר־א־שריף ב־10 בנובמבר 2001 [22]. בהשתלטות על האזור נכבש שדה תעופה ואפשר העברת כוחות נוספים ובכלל זה גם מסוקים, עובדה שהגבירה את הניידות ואת עוצמת האש הטקטית של הכוחות הקרקעיים. דפוס פעולה נוסף היה הצנחת כוח ריינג'רס באזור קנדהר שנתפס כמרכז חשוב של שלטון הטאליבן. קודם להצנחה נעשתה הפצצת ריכוך מדויקת על־ידי מפציצים חמקניים (B-2 Spirit) מכאן עולה השערה שעל הקרקע כבר נמצאו צוותי כוחות מיוחדים שכיוונו את המפציצים למטרותיהם. לאחר הצניחה זכו הריינג'רס לסיוע אווירי ממטוסי ההרקולס ספקטרה.

הפעלת הכוחות המיוחדים באפגניסטן הציגה באופן ברור את השילוב הקטלני של כוחות מיוחדים וכוח אווירי סדיר כמהות קריטית בעבור מבצעי היבשה הסדירים וכן את הצורך בשיתוף פעולה עם כוחות מקומיים [23]. בכך עלתה חשיבותם האסטרטגית של הכוחות המיוחדים ושל תוכניות המלחמה של CENTCOM. בחודשים שלפני המערכה בעיראק, הכוחות המיוחדים לא רק שולבו במשימות אלא הפכו לחלק אינטגרלי בכל התוכניות [24]. הערכתו של גנרל פרנקס, שזיהה את יעילות הכוחות המיוחדים באפגניסטן, הייתה שגם במערכה הצפויה בעיראק יגבירו כוחות אלו את היעילות הקרבית של הכוחות הסדירים [25]. עם זאת, לפרנקס היה ברור שהצבא העיראקי חזק בהרבה מהכוחות הסדירים למחצה של הטאליבן. במיוחד לאור העובדה שבצפון עיראק נמצאו דיביזיות שריון וכוחות עילית של משמר הרפובליקה, הנאמן לסדאם חוסיין. לפיכך נקבע שכוח המשימה, שהחל להתארגן בגרמניה, יכיל בתוכו גם כוחות סדירים, אך מפקד הכוח יבוא מהכוחות המיוחדים [26].

"כוח משימה ויקינג": משימות ופעולות

"כוח המשימה ויקינג" הוקם ביולי 2002 כחלק מתוכנית המלחמה שהתעצבה ועודכנה בהדרגה ב־CENTCOM. תוכנית המלחמה המקורית של גנרל פרנקס קבעה שכוח משימה זה יסייע למאמץ התמרון העיקרי של דיביזיה 4, אך לאור סירובה של טורקיה לבצע תמרון משטחה הפך כוח המשימה לכוח היחיד היכול לפעול בצפון עיראק. שמו הרשמי של "כוח משימה ויקינג" היה Combined Joint Special Operation Task Force-North (CJSOTF-N) והועליו פיקדה מפקדת ה־10th Special Forces Group (Airborne) (10th SFG [A]) [28]. כוח המשימה שילב בתוכו כמה יחידות של כוחות מיוחדים (combined), כוחות מיוחדים בריטיים [29], (Special Boat Squadron) וכוחות מזרועות אחרות (joint). מבין הכוחות הסדירים שהוכפפו ל־10th SFG (A) לציין את הגדוד ה־2 של הדיביזיה ההררית ה־10, החטיבה המוטסת ה־173 וכוחות מארינס מה־26th Marines Expeditionary Unit (26th MEU) [30]. ה־173, אשר בסיסה באיטליה, החלה בהכנותיה להצנחה בצפון עיראק לאחר הסירוב הטורקי. במסגרת ההכנות הועברו כוחות החטיבה לרומניה על־מנת לקצר את טווחי הטיסה [31]. כמרכז נמצאו תחת פיקוד כוח המשימה, כוחות מבצעיים של ה־CIA בשילוב עם מספר מצומצם של לוחמי כוחות מיוחדים, שפעלו בצפון עיראק עוד קודם לתחילה המערכה כולה. כוח המשימה צבר את כוחו בהדרגה וחלק מהכוחות, כדוגמת החטיבה המוטסת ה־173 צנחו בצפון עיראק רק ב־26 במרץ [32]. לפיכך בימים הראשונים של המערכה התבססו הכוחות המיוחדים על כוחות הפשמרגה (ובכלל זה גם מזון ותחבורה) ועל סיוע אווירי מסיבי.

שטח הפעולה של כוח המשימה [33] הוגדר כתחום האוטונומיה הכורדית אשר גבל מצפון עם טורקיה; במזרח עם איראן; ובדרום היה הקו הירוק שציין את ההפרדה בין עיראק ובין שטחי הכורדים (מפה 2). באוטונומיה הכורדית פעלו שתי מפלגות עוינות האחת לשנייה: האיחוד הפטריסטי של כורדיסטן והמפלגה הדמוקרטית הכורדית. כיוון שכך, חולק ה־NSOA לשתי שטחי פעולה אשר ציינו את הגבול בין שתי המפלגות הכורדיות.

מפה מס' 2 JSOA: מקור: ויקיפדיה

בכל תא שטח כזה הוצב גדוד של הכוחות המיוחדים. גדוד שלישי הופעל כעתודה לביצוע משימות מיוחדות לפי התפתחות המערכה. כל גדוד של כוחות מיוחדים מורכב מכמה עשרות צוותים של 12 לוחמים [34] והספרות מציינת את הפעלתם של יותר מחמישים צוותים כאלה ברחבי צפון עיראק [35].

המשימה הראשונה של כוח המשימה הייתה לכונן שיתוף פעולה עם הכורדים, בינם לבין עצמם ובינם לבין הכוחות האמריקאיים, מכמה סיבות: הסיבה הראשונה הייתה עצם הפילוג והעינות בין שתי המפלגות הכורדיות שנמצאו בצפון עיראק, שדרשו מפיקוד הכוח למצוא דרך להביא את שתי הקבוצות לשיתוף פעולה. הסיבה השנייה הייתה גיוס הכורדים למאמץ הצבאי האמריקאי על-מנת להגביר את כוח הלחימה של כוח המשימה בכמה עשרות אלפי לוחמים. יצוין שהכוחות הכורדיים נפלו תחת הקטגוריה של כוחות לא סדירים או סדירים למחצה ונעדרו אמצעי לחימה כבדים. הסיבה השלישית, מדינית במהותה, הייתה למנוע מהכורדים לבצע פעולות חד-צדדיות מול טורקיה, קרי הגברת הפעולות הכורדיות בשטחה ואף איחוד טריטוריאלי עם האוכלוסייה הכורדית שנמצאה בטורקיה. היה חשש שהכורדים יפגעו באוכלוסייה הסונית, דבר שיובייל למלחמת אזרחים ולחוסר יציבות בעיראק שלאחר המלחמה. לאחר מכן הוטל על כוח המשימה (ועל הכורדים) לרתק את הדיביזיות העיראקיות בצפון למקומן ולמנוע מהן לנוע דרומה ולתגבר את מערכי ההגנה סביב בגדד. שיתוף הפעולה היה קריטי לביצוע המשימות הנוספות של הכוח האמריקאי: תקיפת הכוחות העיראקיים הפרושים לאורך הקו הירוק והשגת שליטה על שדות הנפט סביב הערים מוסול וכירכך וכיבוש הערים (מפה 3) [36].

מפקדת ה-10th SFG (A) התבססה בפעולותיה ליצירת שיתוף פעולה עם הכורדים על האיבה המשותפת הן כלפי הצבא העיראקי והן כלפי ארגון אנצאר אל-אסלאם. כמרכז הקלה העובדה כי לוחמי ה-10 SFG (A) פעלו בקרב האוכלוסייה הכורדית במהלך שנות ה-90 [37]. (Operation Provide Comfort I/II, Operation Northern Watch) כך נוצל העשור שלפני המלחמה השנייה בעיראק לכינון מערכות אמון בין האמריקאים והכורדים. במקביל למדו לוחמי הכוחות המיוחדים את התרבות ואת הפוליטיקה הפנימית הכורדית ואימנו את לוחמיהם. בהדרגה נבנו הגשרים שיצרו יחסי קרבה ואמון שסייעו לגיוס הכורדים בעבור מאמצי המלחמה האמריקאיים ב-2003. כאן באה לידי ביטוי הקביעה כי על הכוחות המיוחדים להיות בעלי ידע על האזור ועל התרבות שבהם הם עתידים לפעול [38].

הפעלת הכוחות המיוחדים וצבירת הכוחות החלה ב-21 במרץ 2003, יממה לאחר תחילת הפלישה הקרקעית מכווית [39]. אך ארצות-הברית הפעילה תוכנית הונאה שבמסגרתה פורסמו כמה התבטאויות של קציני צבא שרמזו על הצנחת כוחות גדולים בצפון עיראק. יוזכר המודל האפגאני שבו בשלבי המלחמה הראשונים השתלטו כוחות מיוחדים על שדות תעופה באפגניסטן, ולאחר שאבטחו אותם ניתן היה להנחית בהם מטוסי תובלה (C-17 Globemaster III) שפרקו אמצעי לחימה כבדים ביניהם כלי רכב משוריינים ומסוקי קרב. גם הכוחות האמריקאיים הצליחו להשתלט על שדה תעופה בצפון עיראק והקימו לעצמם בסיס לוגיסטי קדמי שתמך בהמשך המבצעים [40]. לאור ההבנה העיראקית את דפוסי הפעולה האמריקאיים (לימוד לקחי אפגניסטן), נאלץ הצבא העיראקי להמשיך ולהחזיק את כוחותיו בצפון ומנע מהם לנוע דרומה.

מהלך הפתיחה הצבאי של ארצות-הברית בחזית הצפונית היה נגד ארגון אנצאר אל-אסלאם. ב-21 במרץ, לאחר חצות, פגע מטח של טילי שיוט בעמדות הארגון ובכך אותתו האמריקאים על מחויבותם להגנת הכורדים והציגו את עוצמתם הצבאית [41]. מההיבט הצבאי חשוב לזכור כי מאות הלוחמים של הארגון היוו איום מעצם הימצאותם בעורף השטח שבו התעתד לפעול כוח המשימה. כמרכז מיקם הארגון עשרות עמדות נ"מ שסיכנו את הטסת הכוחות האמריקאיים לאזור. תקיפה זו אפשרה את הטסת עיקר הכוח האמריקאי לצפון עיראק [42] (Operation Ugly Baby) ועם צבירת חלק מהכוחות פתחו הכוחות המיוחדים, בסיוע של כמה אלפי לוחמים כורדים, במתקפה על המעוזים ההרריים של אנצאר אל-אסלאם, (Operation Viking Hammer) כאשר הכוחות האמריקאיים סייעו בהכוונת כוח אווירי במשימות סיוע אווירי קרוב [43]. אם נבודד (באופן מלאכותי) את פעולתם של הכוחות המיוחדים הרי שנוכל לזהות כאן את מהותם של המבצעים המשולבים. זאת כיוון שהכוחות המיוחדים הכוינו טילים ששוגרו מפלטפורמות של הצי וכן מטוסי קרב-הפצצה של הצי יחד עם מתן משימות סיוע קרוב בעבור מפציצים אסטרטגיים של חיל האוויר. זאת נוסף על שיתוף פעולה עם כוחות אוויריים שנמצאו תחת SOCOM. יעילותו של הסיוע האווירי התבטא בכך שבכל המבצע נהרגו שלושה לוחמים כורדים ללא כל אבדות לכוחות האמריקאיים [44].

לאחר חיסול האיום שנשקף מצידו של אנצאר אל-אסלאם פנו הכוחות האמריקאיים והכורדיים לתקיפת היחידות העיראקיות בקו הירוק. (Operation Mountain Thunder) התוכנית קבעה את ביצוען של סדרת מתקפות על היחידות העיראקיות בהשתתפות כלל היחידות של כוח המשימה ובשיתוף עם הכוחות הכורדיים. בגזרה הדרומית הצליח כוח המשימה להדוף את העיראקים לפאתי העיר כירכוכ; במרכז ההתקפות של הכוחות המיוחדים, יחד עם גדוד 3 של דיביזיה 10, הביאו לריתוק כוחות שריון עיראקיים למקומם; ובחלק הצפוני תקפו הכוחות המיוחדים יחד עם הכורדים לעבר מוסול [45]. במקרים שבהם נמנעו הכוחות העיראקיים מלצאת למתקפות נגד או לסגת, הם חשפו עצמם לתקיפות אוויריות מסיביות. ניתן להדגים את שיתוף הפעולה של הכוחות המיוחדים עם הכוחות הכורדיים בהשתתפות הכוח האווירי האמריקאי בקרב על צומת דבקה.

קרוב זה, שהתנהל ב-6 באפריל, היה הניסיון האחרון של העיראקים למנוע מהכוחות האמריקאיים את החיבור בין הערים מוסול וכירכוכ ולנסות לעכב את כיבושן של שתי הערים. הכוחות המיוחדים והכורדיים נמצאו ברכס ששלט על הצומת (Dog Ridge) ומטרת העיראקים הייתה להביא לנסיגת כוחות אלו. הכוח העיראקי מנה כמאה חיילים מתוגברים בטנקים, נגמ"שים וארטילריה והוא החל לנוע לעבר הצומת באור יום. דבר זה חשף את העיראקים לאש אמריקאית מדויקת, וכך פגעו האמריקאים בכוחות העיראקיים קודם שהאחרונים הצליחו להגיע לטווח ירי יעיל. עם המשך המתקפות העיראקיות החלו הכוחות המיוחדים לזמן גם סיוע אווירי, אשר הדף את המתקפות. בליל ה-7 באפריל הצליחו הכורדים להשתלט על הצומת, והכוחות העיראקיים, על אף שעדיין נמצאו בקרבת מקום, לא ניסו שוב לתקוף את הצומת [46]. לפיכך, הקרב, כמיקרו קוסמוס של הלחימה בחזית הצפונית, הוכיח כי השילוב המבצעי הקטלני של כוח המשימה המשולב יעיל להכרע כוחות עדיפים ממנו.

כיוון שטורקיה דרשה כי הערים כירכוכ ומוסול לא ייתפסו בידי הכורדים, לא היה ביכולתם של הכוחות המיוחדים להתמודד לבדם מול העוצמה העיראקית ולכבוש את הערים. רצונה של ארצות-הברית להימנע מפגיעה באוכלוסייה אזרחית לא אפשר את הפעלתו של הכוח האווירי נגד מטרות בתוך הערים. בעיה זו הוחמרה במוסול אשר רוב אוכלוסייתה הסונית תמכה בצבא העיראקי ולפיכך ארצות-הברית העריכה כי ההתנגדות שם תהיה גדולה יותר אם ייכנסו אליה כוחות כורדיים. מפקדת ה-10 SFG (A) יצרה תמהיל מבצעי אשר שילב את כלל הכוחות שנמצאו תחת פיקודה. הכוחות המיוחדים יחד עם הכורדים ועם סיוע אווירי השתלטו על השטחים שמסביב לערים, בכלל זה גם על בארות הנפט, והלחימה בתוך הערים נעשתה בשיתוף פעולה בין הכוחות המיוחדים ובין הכוחות הסדירים האמריקאיים [47]. חטיבה 173 יחד עם גדוד 3 של דיביזיה 10 השתלטו על העיר כירכוכ ובשיתוף פעולה עם המארינס

נבשח והעיון מוטל. גם אם לא הושג כיבוש מלא של שתי הערים הרי עצם הולדתן מנעה מהכוחות העיוניים למע
לעבר הגנת בגדד וכן התאפשרה ההגנה על שדות הנפט[48].

מחוץ לערים המשיכו הכוחות הכורדיים, בסיוע הכוחות המיוחדים שכיוונו אש מהאוויר, להעסיק כוחות עיראקיים רבים.
בכך הושגו שתי מטרות. הראשונה מניעת נסיגת הכוחות העיראקיים דרומה לעבר בגדד והשנייה הייתה מניעת תגבור
היחידות העיראקיות שלחמו בתוך כירכור ומוסול. במקביל ללחימה בערים, הפעיל כוח המשימה יחידות של הכוחות
המיוחדים שמשימתן הייתה לטפל בצרכיה של האוכלוסייה האזרחית. כלומר לצד הלחימה החלו הכוחות המיוחדים גם
במבצעי ייצוב[49].

עם כיבושה של בגדד תמו למעשה רוב הקרבות והכוחות האמריקאיים החלו לעסוק בהחזרת החיים בעיראק לשגרה,
תוך שהם מנהלים מרדף אחר מבוקשים ובראשם שליט עיראק המודח, וכן חיפוש אחר מאגרי הנשק להשמדה המונית.
המסקנה העיקרית מבחינת הפעולות של כוח משימה ויקינג הינה כי הן היו מוצלחות מעצם העובדה כי הכוחות
העיראקיים שנמצאו בצפון לא נעו דרומה לעבר תגבור בגדד. הייתה בכך תרומה חשובה להצלחתו של התמרון של
דיביזיה 3 ולהגעה המהירה של הכוחות האמריקאיים לבגדד.

מבצעי "כוח משימה ויקינג" בצפון עיראק מספקים כמה לקחים אשר יש להם רלוונטיות גם להיום, זאת על אף שקשה
לצפות בוודאות כיצד ייראה שדה הקרב העתידי. זוהי טענה הנשמעת על-ידי האמריקאים אך בוודאי רלוונטית גם בשיח
הצבאי בישראל. דיון בפעולותיו של "כוח משימה ויקינג" צריך להיעשות בכמה רמות ניתוח, שלהן יש רלוונטיות בעבור
צה"ל, כשהרעיון המרכזי הוא עצם הפעלה משולבת בעומק של כוחות מיוחדים עם כוחות סדירים ביזרה גאוגרפית נתונה
ומוגדרת תחת מפקד אחד.

דיון 1: עומק ומבצעים משולבים

כתוצאה מסירובה של טורקיה לאפשר תמרון משטחה, התארגן "כוח משימה ויקינג" ופעל במרחב שאליו לא יכול היה
לחדור כוח צבאי גדול בזמן קצר. אמנם כוח המשימה נעדר עוצמת אש, הנמצאת בכוחות משוריינים/ממוכנים, אך
היכולת לפעול עם כוח אווירי היוותה פיצוי הולם לכך. מול ההצלחות המבצעיות של כוח המשימה יש להגדיר את
פעולותיו תחת הקטגוריה של פתיחת חזית שנייה מול הצבא העיראקי. זאת מעצם העובדה כי כוח המשימה תקף לכל
אורך הקו הירוק ובכך העסיק 13 דיביזיות עיראקיות, חלקן משוריינות, שלולא כן הן היו נעות לקדם את פני מאמץ
התמרון הדרומי של ארצות-הברית. בכך יצרה תוכנית המלחמה האמריקאית שני מאמצים, או רעיונות מבצעיים
מערכתיים, אם כי העיקרי היה זה שנע מכווית לעבר בגדד. גם את כוח המשימה ניתן להכניס בתוך מסגרת של מבצעי
עומק ולפיכך להגדיר את כוח המשימה כתומך ברעיון מבצעי אסטרטגי וזאת על-ידי הבאת האויב לפזר את משאביו
הצבאיים ללא יכולת ליצור ריכוז מאמץ מול התמרון העיקרי.

"כוח משימה ויקינג" מציג מקרה מבחן שבו כוחות קטנים, אך בעלי יכולות קרביות המשלבות שיתוף פעולה בין-זרועי,
מביאים להישגים שאותם לא יכולים היו להשיג כוחות מתמרנים גדולים. יתרונו של כוח המשימה הוא ביכולתו להציג
גמישות מבצעית ויכולת תגובה מהירה כלפי התפתחויות שנוצרות במהלך הלחימה. ברמה הטקטית הלוחמים על הקרקע
השיגו תוצאות מכריעות בעזרת סיוע מסיבי של כוח אווירי אשר למעשה ביטל את היתרונות של העיראקיים בכוח אדם,
בשריון ובארטילריה. כמו-כן, כוח המשימה פעל בצורה לא ליניארית תוך שהוא מתקיף במקביל מספר רב של מטרות.
דפוס פעולה זה מנע מהעיראקים להבין היכן ישנו מאמץ עיקרי והם נאלצו להישאר בעמדותיהם ולהגן על כל החזית,
תוך שהם מוצפים בדילמות מבצעיות היכן להגן ומתי לתקוף. בסופו של דבר הצפה זו הביאה חלק מהיחידות העיראקיות
להישאר במקומן או לסגת, דבר שחשף אותן לתקיפות מסיביות ומדויקות מן האוויר. היכולת של כוח המשימה לעמוד
במשימותיו ולסיים בהצלחה נבע מעצם היותו כוח משולב. כך נוכל לטעון כי כלל הפעולות הטקטיות של כוח המשימה
הצטברו לכלל מהות אסטרטגית כפולה. הראשונה הכרעה בחזית הצפונית והשנייה תמיכה במאמץ התמרון העיקרי של
הכוחות שנעו מכווית לעבר בגדד. כאשר עם כיבושה של עיר הבירה הוכרעה המלחמה כולה.

הכפפת חטיבה 173 לכוחות המיוחדים הציגה שילוב מבצעי ייחודי אשר הוכח כחיוני. הדוקטרינה המשולבת העוסקת
בכוחות מיוחדים (JP 3-05) קובעת באופן ברור שני עקרונות יסודי; הראשון כי כוחות מיוחדים אינם מהווים תחליף לכוחות
סדירים מעצם העובדה כי הם חסרים את האימון ואת ההכשרה, את הארגון ואת אמצעי הלחימה לערוך מבצעים
גדולים[50]. עיקרון שני הוא כי רוב המבצעים המיוחדים חייבים מעטפת תמיכה של כוחות סדירים[51]. תמיכה כזו יכולה
להיות בחילוץ, בסיוע אש או בלוגיסטיקה. מבחינת כותבי ה- JP 3-05, המפקוד המפעיל כוחות מיוחדים חייב להיות ער
לעקרונות אלו וכן למגבלות הכוח של הכוחות המיוחדים[52]. מנייתו פעולותיו של כוח המשימה נראה בבירור כי הפיקוד
האמריקאי פעל לפי עקרונות אלה. חטיבה 173 סיפקה למפקדת כוח המשימה עוד כוחות לוחמים על הקרקע ובמיוחד
במקומות שבהם, מבחינה פוליטית, כבר לא ניתן היה להפעיל את הכוחות הכורדיים, וכן עוצמת אש גבוהה
יותר[53]. יתר על כן לוחמי החטיבה, בהופעתם הצבאית הסדירה, יצרו חתימה גבוהה ובכך היה ברור לעיראקים כי
ארצות-הברית מנהלת חזית צפונית מולם[54]. כמו-כן, כניסתם לערים העיראקיות היווה איתות הרגעה לטורקים
ולאוכלוסייה הסונית שבהן כי לא הכורדים הם אלה שכבשו את הערים. כך נוכל לסכם כי השילוב המבצעי של כוחות
מיוחדים עם כוחות סדירים לא יצר רק מהות קרבית יעילה יותר אלא גם שירת מטרות מדיניות של ארצות-הברית.

פעולותיו של "כוח משימה ויקינג" ופגיעתן ביחידות העיראקיות הן דוגמה לפעולה לפי תפיסת הקרב הרב-ממדי (Multi-Domain Battle), [55] שנוכח לאחרונה לשימוש במערכות צבאיות שונות (ובכלל זה גם בצה"ל) אך למעשה זהו שם חדש למושג ישן: מבצעים משולבים. זוהי תפיסה מבצעית המשלבת הפעלה סימולטנית של שתי זרועות או יותר בזירה גאוגרפית מוגדרת היטב תחת מפקד אחד. בכוח המשימה ויקינג נמצאו כל המרכיבים הזרועיים של העוצמה הצבאית האמריקאית: כוחות מיוחדים ובכלל זה גם כוחות אוויריים של פיקוד הכוחות המיוחדים, כוחות סדירים של הצבא (Army), כוחות מארינס, סיוע אווירי ממפציצים כבדים (חיל האוויר) ומטח טילי הטומהוק. שיתוף הפעולה מושג על-ידי יכולת התקשורת של הכוחות עם הצי, שנמשך גם עת קיבלו הכוחות על הקרקע סיוע אווירי קרוב ממטוסי קרב. כך הכוחות העיראקיים נפגעו הן מהאוויר והן מהקרקע על-ידי מגוון כוחות, שקיבלו את משימותיהם ממפקדת ה-10th SFG (A). מפקדה זו היא שכיוונה את פעולותיהם של הכוחות הכורדיים תוך שהיא מצרפת להם צוותי ODA, אשר באפשרותם היה לזמן סיוע אווירי ממקורות שונים. כמרכך, הכוחות המיוחדים פעלו עם הכוחות הסדירים, הן של הצבא והן של המארינס, בקרבות לכיבוש הערים כירכך ומוסול. שילוב כוחות זה הוא שאפשר לכמה אלפי לוחמים אמריקאיים בשיתוף עם לוחמים כורדיים סדירים למחצה לרתק, לפגוע ולהכריע יותר ממאה אלף חיילים עיראקיים אשר היו מצוידים גם בטנקים ובארטילריה.

דיון 2: שדה הקרב העתידי או טבע האדם וחשיבות לימוד ההיסטוריה הצבאית [56]

קשה לצפות את פניה ואת אופייה של המלחמה הבאה. זאת גם אם אנו לומדים את מאפייניהם של אויבים עתידיים ואת ההתפתחויות שהם עוברים בתחומי בניין הכוח ומסיקים מכך כיצד ייתכן שהם יפעילו את עוצמתם הצבאית במלחמה. חוסר הוודאות רק גדל לאור היכולת של האויב לשים ידיו על טכנולוגיות מתקדמות וללמוד את נקודות התורפה של הצבאות העומדים מולו. לפיכך יש לשאול כיצד מערכה, שהתנהלה לפני כמעט שני עשורים יכולה לסייע להבנת מערכות ומלחמות עתידיות?

חקר ההיסטוריה אינו נעשה במטרה למצוא פתרונות אלא על-מנת לשמש בסיס לחדשנות צבאית בעיתות שלום ולהסתגלות מהירה בזמן מלחמה. לפיכך, ההיסטוריה הצבאית יכולה להעניק לאנשי הצבא ולמדינאים כלים לשיפוט ולבחינת תוקפה ויישומה המעשי של תאוריה צבאית או של טכנולוגיות חדשות [57].

כיום מסתמכים צבאות סדירים באופן דרמטי על טכנולוגיות שונות בניסיון להתמודד עם אחד מהעקרונות האוניברסליים של המלחמה, כפי שהגדיר זאת קלאוזוביץ, קרי תופעת החיכוך ואי הוודאות במלחמה [58]. נראה כאילו הטכנולוגיה מספקת את הפתרונות האולטימטיביים בתחומי הפו"ש והשו"ב על-מנת לבטל את אי הוודאות ואת החיכוך, וצבאות רבים, ובכלל זה גם צה"ל, מגבירים את שילוב הטכנולוגיות במערכים הצבאיים על-מנת לאכן את כוחות האויב, לעקוב אחריהם ולהשמידם [59]. המשמעות הנגזרת מכך באופן ישיר היא הפיכת לימוד ההיסטוריה הצבאית ללא רלוונטית. אך הקדמה הטכנולוגית לא תשנה את טבעה היסודי של המלחמה והיא לא תהפוך, כפי שטוען מקס בוט, לתרגיל הנדסה סטרילי, אלא תמשיך להיות כפופה למקרה ולא-יודאות [60]. באופן אירוני גם כאן מספק לימוד ההיסטוריה תובנות על אודות כישלונה של הטכנולוגיה להכריע מלחמות.

בשנות ה-50 וה-60 של המאה ה-20 התמקדו האקדמיות הצבאיות לפיקוד ולמטה בארצות-הברית בתוכניות לימודים שקידשו את השיטות הכמותיות, לימודי הנדסת מערכות, חקר ביצועים וניהול. תכני לימוד אלה נתפסו כרלוונטיים ביותר בעבור הקצין בעידן הגרעיני. אך הקצונה האמריקאית שילמה מחיר כבד עת נשלחה לווייטנאם. לאחרונה שונתה כל ההוראה הקשורה ללימוד המלחמה תוך שילוב יותר תכנים היסטוריים, לא רק להבנת טבעה האוניברסלי של המלחמה, אלא גם כבסיס לפיתוח תורות לחימה עתידיות [61]. אין כאן כוונה לטעון לבלעדיות בלימוד ההיסטוריה הצבאית בהכשרת הקצונה ובעיצוב תאוריות צבאיות ותורות לחימה. אלא כי ההיסטוריה הצבאית מספקת הקשר ישיר להבנת תופעת המלחמה, ולא להעוסקים במקצוע הצבאי היא מזמנת את האפשרות לראות דפוסי פעולה דומים ומוכרים. ראייה זו מאפשרת לפתח במהירות רבה יותר פתרונות אפשריים לבעיות טקטיות ומבצעיות [62].

כך ניתן להסיק גם לגבי תפיסת הקרב הרב-זרועי. בכל מהלך ההיסטוריה הורכבו צבאות מיחידות שונות. בעת העתיקה היו אלה רגלים, פרשים, קשתים ולוחמים רכובים על מרכבות. החל מהמאה ה-16 נוספו מרכיבים קרביים אשר נבעו מכניסתו של אבק השריפה. צבאות אשר ידעו לשלב את כלל מרכיביהם יחד עם אימון קפדני ללוחמים ולמפקדים זכו לניצחונות בשדות הקרב. לפיכך, הקרב המשולב או הרב-ממדי אינו תופעה חדשה. כמרכך נוכל לטעון כי צבאות תמיד שילבו טכנולוגיות חדשות במטרה לנסות ולהכריע את האויב בעזרתן. לפיכך גם בטכנולוגיות, שבהן נעשה שימוש כיום, אין שום חידוש מהפכני בהקשר של ניהול המלחמה והרצון להכריע את האויב. זאת כיוון שהמלחמה היא פעילות אנושית וחברתית ולכן טבע האדם הוא הגורם העיקרי המעצב אותה. עקב מרכזיותו של האדם, כל האמצעים המופעלים במלחמה מוכוונים ומושפעים מתכונות האדם והוא למעשה המשאב העיקרי והחשוב ביותר [63]. הקביעה הראשונה של פיקוד הכוחות המיוחדים היא כי [64] "Humans are more important than hardware". ניתוח פעולותיו של כוח המשימה מצביע על הגורם האנושי כמי שהביא להכרעת המערכה בזירה זו. אנשי הכוחות המיוחדים היו מאומנים, בעלי משמעת והכשרה עדיפים על הכוחות העיראקיים ויתרונות אלה הביאו אותם לנצל באופן מיטבי את הטכנולוגיות שעמדו לרשותם. יתר על כן, עצם ההיכרות הארוכה והאינטימית, ללא תיווך טכנולוגי, עם הכוחות הכורדיים יצר מלכתחילה את היכולת לפתוח במערכה בחזית זו. כיוון שכך ניתן לקבוע כי בעבור שדה הקרב העתידי פיתוח היכולות האנושיות והדגשת מרכזיותו של האדם היא אשר תביא את הלוחם ואת המפקד לדעת לנצל היטב את החומרה העומדת לרשותם, באופן כזה שתושג הכרעה בשדה הקרב.

"כוח משימה ויקינג" יצא לצפון עיראק לאחר שהתבררה לארצות-הברית העובדה שטורקיה מסרבת לאפשר תמרון משטחה. הכוח הוקם בעבור תמיכה במבצעים הסדירים של דיביזיה מתמרנת אך הפך לכוח המבצעי היחידי עם ביטול התמרון. הרכב הכוחות השתנה, אך לא משימותיו: הגנה על שטחי האוטונומיה הכורדית ומניעה מהכוחות העיראקיים בצפון לנוע דרומה. מאמר זה הראה שכוח המשימה עמד ביעדים שנקבעו לו. ניתוח פעולותיו של כוח המשימה מספק דיון היסטורי כחלק מלימוד המערכה כולה, כך ניתן ללמוד על התכנון האמריקאי את המלחמה ועל מהלכיה בחזית הצפונית. החשיבות בלימוד פעולותיו של כוח המשימה נמצאת בדיון הכפול של מבצעי עומק ומבצעים משולבים. לשם כך יש להגדיר את החזית הצפונית ככזו שתמכה במאמץ הצבאי האסטרטגי, קרי כיבוש בגדד והפלת שלטונו של סדאם חוסיין. במילים אחרות, החזית הצפונית היוותה זירת עומק ברמה המערכתית בעבור התמרון היבשתי. אמנם אחת המשימות שהוטלו על כוח המשימה הייתה גם אבטחת שדות הנפט בצפון עיראק, אך משימה זו הייתה בעלת מהות משנית אל מול הצורך לתמוך בתמרון של דיביזיה 3 ושל שאר הכוחות שפתחו במתקפה יבשתית מכוונת לעבר בגדד. פעולותיו של כוח המשימה בעומק זה מנעו מכוחות צבא עיראק לנוע לעבר התמרון הליניארי. כך למעשה ניתן לראות את החשיבות במבצעי עומק לא ליניאריים ברמה המערכתית בעבור המאמץ העיקרי ברמה האסטרטגית.

לפיכך ניתן לזקק ארבע מסקנות עיקריות העולות ממחקר זה. המסקנה הראשונה, שממנה יגזרו השלוש האחרות, היא האפשרות להשיג תוצאות מכריעות באמצעות הפעלה משולבת של כוחות סדירים וכוחות מיוחדים. מונחים רבים מגדירים את אופי פעילותם של הכוחות המיוחדים. מילים כמו: חשאיות, סיכון, העזה, פעולות בעומק האויב, ועוד מונחים שהקנו לכוחות המיוחדים תהילת עולם. אך מחקר זה מעלה מושג נוסף, הנובע מהפעלתם של הכוחות המיוחדים במסגרת רעיון מבצעי מערכתי רחב יותר, זאת כאשר עיקר הכוח הלוחם והמאמץ הקרבי נתונים בידיהם של כוחות תמרון ואש. מושג זה הוא הסנכרון בין הכוחות הסדירים לכוחות המיוחדים היוצר בתורו סינרגטיות קרבית ומבצעית. בעבור מבצעים גדולים, הסנכרון הינו רעיון מסדר היכול לפתור את המורכבות הרבה בהפעלת כוחות סדירים וכוחות מיוחדים בזירה נתונה תחת פיקוד אחד. זאת הן בממד הפיזי והן בממד הקוגניטיבי. הדיון במקרה המבחן שנעשה במחקר זה הציג את האתגרים ואת המורכבות בשילוב בין שני סוגי הכוחות מחד גיסא ואת האפשרויות המבצעיות שמביא איתו הסנכרון היוצר סינרגטיות, מאידך גיסא.

המסקנה השנייה היא שהפעלת כוחות מיוחדים בעומק המערכתי או האסטרטגי מספקת אפשרויות מבצעיות נוספות בעבור הפיקוד, אפשרויות אשר לא ניתן היה לבצען בעזרת כוחות סדירים. חלקה השני של משוואה זו היא כי הפעלת הכוחות בעומק יוצרת דילמות מבצעיות בעבור היריב, אשר עומד גם מול התקפות במערכי העומק שלו ולפיכך ישנה הרחבה של שדה הקרב אשר מפסיק להיות ליניארי. כלומר, המלחמה והלחימה מפסיקות להתנהל בקווי חזית והתקדמות ברורים, כאשר האויב מתקשה להבין היכן המאמץ העיקרי של התוקף. המסקנה השלישית נובעת מהפעלת הכוחות המיוחדים גם לצד כוחות מקומיים המהווים אופוזיציה לאויב. גם כאן תופעת הסנכרון מביאה להגברת היעילות הקרבית, הפעלה כזו לא רק תומכת באופן ישיר במערכה אלא בתורה יוצרת סינרגטיות מבצעית נוספת. מקרי אפגניסטן (2001) ועיראק (2003) מוכיחים זאת באופן ברור ולמעשה, הצלחת הכוחות המיוחדים להשיג את יעדיהם הייתה תלויה תלות מוחלטת בשיתוף הפעולה עם אותם כוחות מקומיים [65]. המסקנה הרביעית נובעת מהיכולות הקרביות שמביאים איתם הכוחות המיוחדים למערכה ובמיוחד הגמישות בהפעלתם. בכך יכול הפיקוד לא רק למצוא פתרונות לבעיות מבצעיות בשלב התכנון, קודם למלחמה, אלא גם להטיל עליהם משימות לאור המציאות המתפתחת בזירת המלחמה.

מסקנות אלו עולות מדיון בהיסטוריה המבצעית של "כוח משימה ויקינג" אך הן רלוונטיות להפעלה משולבת של כוחות מיוחדים עם כוחות סדירים גם בצבאות אחרים ובכלל זה גם בצה"ל. זאת כיוון שבממד הטקטי לא ניתן למצוא הבדלים מהותיים בין הכוחות האמריקאיים לכוחות המיוחדים בצה"ל. ההבדל המהותי הוא במיקומם של הכוחות המיוחדים של ארצות-הברית בתוך מערכת פו"ש סדירה אשר למדה בהדרגה (ועדיין לומדת) לשלב את הכוחות המיוחדים בתוך תוכנית המלחמה הכללית (סנכרון) המביאה בתורה להגברת היעילות הקרבית של כלל הכוחות (סינרגטיות). זהו אחד התפקידים העיקריים של SOCOM, ונכון לכתיבת שורות אלו, מפקדה כזו לא קיימת בצה"ל.

יחד עם זאת, חשוב לציין כי חסר דיון המשווה את המערכת של הכוחות המיוחדים (בתחום בניין הכוח, הפעלתו והפו"ש) עם צבאות אחרים, בזמן מלחמה סדירה. דיון כזה יכול להעלות תובנות נוספות בתחום תרומתם של כוחות מיוחדים במלחמה ואף לסייע בכתיבתה של תאוריה צבאית בתחום הכוחות המיוחדים. מתאוריה כזו ניתן יהיה לגזור דוקטרינה ותפיסת הפעלה, ברמה הטקטית, המערכתית והאסטרטגית, הרלוונטית לצה"ל, אשר יסדירו את מקומם ואת הפעלתם של הכוחות המיוחדים בשיתוף עם כוחות סדירים בזמן מלחמה.

מקורות

- בוט, מקס. **חדשנות במלחמה: כלי נשק, לוחמים ויצירת העולם המודרני** (בן שמן: מערכות ומודן, 2015), 460-459.
- גורדון, מייקל ר' וטריינו, ברנרד א. **'קוברה 2: הסיפור המלא על פלישת ארצות הברית לעיראק והשליטה בה'** (תל אביב: מערכות, 2010).
- ויליאמסון, מארי וסינרייך, ריצ'רד ה' (עורכים). **(העבר כפתח דבר: חשיבותה של ההיסטוריה לתחום העיסוק הצבאי)** (בן שמן: מערכות ומודן, 2014).

- טופקר, אלווין והייד. **מלחמה ואנטי מלחמה** (אור יהודה: ספריית מעריב, 1994), 111-112.
- מטכ"ל-9-תת-02. **אבני יסוד של העשייה הצבאית** (אמ"ץ/תוה"ד, יולי 2006).
- קיזלי, ג'ון פ'. "נגיעתה של ההיסטוריה לצבא: נקודת מבט בריטית". בתוך: **העבר כפתח דבר: חשיבותה של ההיסטוריה לתחום העיסוק הצבאי**. מארי ויליאמסון וריצ'רד ה' סינרייך (עורכים) (בן שמן: מערכות ומודן, 2014), 49.
- ריפר, ון. "נגיעתה של ההיסטוריה לצבא: נקודת מבט של נחת אמריקני". בתוך: **העבר כפתח דבר: חשיבותה של ההיסטוריה לתחום העיסוק הצבאי**. מארי ויליאמסון וריצ'רד ה' סינרייך (עורכים) (בן שמן: מערכות ומודן, 2014), 50-72.
- Angstrom, Jan and Widen J. J. *Contemporary Military Theory: The Dynamic of War* (New York: Routledge, 2014).
- Briscoe, Charles H. and Others. *All Roads Lead to Baghdad: Army Special Operations Forces in Iraq* (Boulder: Paladin Press, 2003).
- Ballard, Johan R., Lamm, David W. and Wood, John K. *From Kabul to Baghdad and Back: The U.S. at War in Afghanistan and Iraq* (Annapolis, 2012), 38-40.
- Department of the Army. "Army Techniques Publication (ATP) 3-94.2". *Deep Operations* (2016).
- Department of Defense. "Joint Publication (JP) 1-02". *Dictionary of Military and Associated Terms* (2016), 129.
- Finlayson, Kenn. "Operation Viking Hammer: 3/10 SFG against the Ansar Al-Islam". *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005), 15-19.
- Fontenot, Gregory, Degen, E. J. and Tohn, David. *On Point (vol. 1): The United States Army in Operation*.
- Hayes, James E. "Beyond the Gray Zone: Special Operations in Multidomain Battle". *Joint Force Quarterly* 91 (4) (2018).
- JP 3-05, *Special Operations* (2011).
- Jones, Robert W. "Getting there is Half of the Battle: Operation Ugly Baby". *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005), 10-14.
- Lowrey, Nathan S. "The Battle for the Debecka Crossroad". *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005).
- Moyer, Mark. *Oppose Any Foe: The Rise of America's Special Operations Forces* (New York: Basic Books: 2017).
- MurNark, Jones and Wes, Rehorn. "Integrating SOF into Joint Warfighting". *Military Review* 83 (3) (2003), 3-7.
- Murray, Williamson and Scales, Robert H. *The Iraq War: A Military History* (Cambridge Mass.: Harvard UP, 2003).
- Neville, Leigh. *Special Operations Forces in Iraq* (Oxford: Osprey, 2008), 8.
- Owens William A., *Lifting the Fog of War* (Baltimore: John Hopkins UP, 2001), 98-102.
- Peltier, Isaac J. *Surrogate Warfare: The Role OF U.S. Army Special Forces* (US Army Command and General Staff College: Fort Leavenworth KS, 2005).
- Perry, W. L., Darilek, R. E., Rohn, L. L., and Sollinger, J. M. *Operation Iraqi Freedom: Decisive War, Elusive Peace* (RAND ARROYO CENTER SANTA MONICA CA SANTA MONICA: United States, 2015).
- Rayburn, Joel D. and Sobchak, Frank K. *The U.S. Army in the Iraq War (vol. 1): Invasion-Insurgency-Civil War* (Carlisle: U.S. Army War College Press, 2019).
- Robinson, Linda. *Master of Chaos: The Secret History of the Special Forces* (New York: Public Affairs, 2004).
- Stewart, Richard W. *Operation Enduring Freedom: The United States Army in Afghanistan, October 2001-March 2002* (Washington D.C.: Center of Military History, 2004).
- Stiner, Carl W. "The Strategic Employment of Special Operations Forces". *Military Review* 71 (6) 1991, 2-13.
- Tucker, David and Lamb, Christopher J. *United States Special Operations Forces* (New York: Columbia UP, 2007).

הערות שוליים:

- [1] ד"ר טל טובי הוא מרצה בכיר במחלקה להיסטוריה כללית באוניברסיטת בר-אילן ועמית מחקר במרכז דדו.
- [2] Department of the Army, Field Manual (FM) 3-0, *Operations* (2017), chapter 5 section 7.
- [3] הספר המקיף ביותר בעברית על המלחמה הוא ספרם של מייקל ר' גורדון וברנרד א' טריינור. **קוברה 2: הסיפור המלא על פלישת ארצות הברית לעיראק והשליטה בה** (תל אביב: מערכות, 2010).
- [4] Department of the Army, Army Techniques Publication (ATP) 3-94.2. *Deep Operations* (2016), ch.1 sections 12-13.
- [5] ATP 3-94.2, ch.1 sections 16-22.
- [6] ATP 3-94.2, ch.1 section 33.
- [7] Department of Defense, Joint Publication (JP) 1-02, *Dictionary of Military and Associated Terms* (2016), 129.
- [8] בהגדרה האמריקאית הפעלת מסוקי קרב בסיוע לכוחות שריון או רגלים אינה בתחום המבצעים המשולבים אלא שיתוף פעולה זרועי. (Combined Arms) זאת כיוון שליחידות המתמרנות של הצבא ושל המארינס יש מסוקי קרב באופן אורגני כך שזוהי הפעלה תוך-זרועית.
- [9] Jan Angstrom and J. J. Widen. *Contemporary Military Theory: The Dynamic of War* (New York: Routledge, 2014), 95.
- [10] מבחינת תורת המלחמה המשולבת, הכוחות המיוחדים במהותם הם כוחות משולבים כיוון שלעולם יהיו זקוקים לתמיכה קרבית (בעיקר אווירית) ולוגיסטית שאותה יכולים לספק רק כוחות סדירים. ראו-3 Joint Publication : 05, *Special Operations* (2011), x, xv.
- [11] Joel D. Rayburn and Frank K. Sobchak. *The U.S. Army in the Iraq War (vol. 1): Invasion-Insurgency-Civil War* (Carlisle: U.S. Army War College Press, 2019), 31-41.
החודשים שלאחר מתקפת הטרור על ארצות הברית ראו : Charles H. Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad: Army Special Operations Forces in Iraq* (Boulder: Paladin Press, 2003), 21-25.
- [12] כוחות הדיביזיה ה-3 ודיביזיית המארינס ה-1 כללו גם כמה מאות טנקים וכלי רכב משוריינים מסוגים שונים.
- [13] בארצות הברית ישנה הפרדה בין המושג כוחות מיוחדים (Special Forces) לכוחות למבצעים מיוחדים (Special Operations Forces). כוחות מיוחדים הוא הכינוי הניתן ל-1st Special Forces Command (Airborne), הידועים גם בכינויים 'הכומתות הירוקות'. כל הכוחות האחרים, כדוגמת דלתא, ריינג'רס, ה-SEALs ויחידות אחרות, שנמצאות תחת כפיפות פיקוד הכוחות המיוחדים, מכונים בארצות הברית כוחות למבצעים מיוחדים. לשם הנוחות במאמר זה ייעשה שימוש במושג כוחות מיוחדים כמושג גנרי המכיל בתוכו את שני המושגים האמריקאיים. על תכנון המשימות בעבור הכוחות המיוחדים במסגרת תוכנית המלחמה הכללית ראו. Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*, 29-31.
- [14] לסקירה כללית על פעולות הכוחות המיוחדים במהלך המלחמה בעיראק ראו Leigh Neville. *Special Operations Forces in Iraq* (Oxford: Osprey, 2008), 10-28.
: USSOCOM. *Command History 1987-2007* ניתן להורדה <https://fas.org/irp/agency/dod/socom/2007history.pdf> (2007), 113-119.
- [15] Williamson Murray and Robert H. Scales. *The Iraq War: A Military History* (Cambridge Mass.: Harvard UP, 2003), 69.
- [16] רק לאחר לחץ דיפלומטי כבד אפשרה טורקיה מעבר בשטחה האווירי בעבור משימות סיוע לכוחות האמריקאיים שפעלו בצפון עיראק ; Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*, 32.

[18] Johan R. Ballard, David W. Lamm and John K. Wood. *From Kabul to Baghdad and Back: The U.S. at War in Afghanistan and Iraq* (Annapolis, 2012), 38-40.

[19] שם הקוד של כוח זה היה "כוח משימה פגיון (Task Force Dagger)" ופעולותיו מתוארות בספרו של Doug Stanton, *12 Strong*, על בסיס ספר זה יצא לאקרנים הסרט "12 לוחמים" (2018). לסקירה על מהלכי הפתיחה של המבצע ראו, Richard W. Stewart. *American Military History (vol. 2): The United States Army in a Global Era, 1917-2003* (Washington D.C.: Center of Military, 2005), 464-470.

[20] אלוין והידי טופלר. **מלחמה ואנטי מלחמה** (אור יהודה: ספריית מעריב, 1994), 111-112.

[21] מקס בוט. **חדשנות במלחמה: כלי נשק, לוחמים ויצירת העולם המודרני** (בן שמן: מערכות ומודן, 2015), 460-459. יש לציין כי מן ההיבט הלוגיסטי הבעיה העיקרית של לוחמים אלו היה נושא הסוללות בעבור הטכנולוגיות השונות שהפעילו הכוחות המיוחדים.

[22] בוט. **חדשנות במלחמה**. 450-443. ראו גם Richard W. Stewart. *Operation Enduring Freedom: The United States Army in Afghanistan, October 2001-March 2002* (Washington D.C.: Center of Military History, 2004), 8-14.

[23] לסקירה קצרה על פעולות הכוחות המיוחדים באפגניסטן ראו. USSOCOM, *Command History*, 87-98.

[24] David Tucker and Christopher J. Lamb. *United States Special Operations Forces* (New York: Columbia UP, 2007), 103. ההיותם של הכוחות המיוחדים חיוניים למאמץ המלחמתי התבררה כבר לאחר מלחמת המפרץ ב-1991. מאמרים אחדים נכתבו במטרה להבין ולמצוא את הדרכים היעילות ביותר לשלב את הכוחות המיוחדים במלחמה סדירה ובכך לא רק לשלבם כגורם מסייע אלא גם כגורם רב-משמעות ברמה האסטרטגית, קרי בעלי מהות מכרעת. ראו Carl W. Stiner. "The Strategic Employment of Special Operations Forces". *Military Review* 71 (6) 1991, 2-13; Robert B. Adolph. "Strategic Rationale for SOF". *Military Review* 72 (4) 1992, 37-46.

: Nark Jones and Wes Rehorn. "Integrating SOF into Joint Warfighting". *Military Review* 83 (3) 2003, 3-7; Mike Findlay. Robert Green and Eric Braganca. "SOF on the Contemporary Battlefield". *Military Review* 83 (3) 2003, 8-14.

[26] ה- JP 3-05 נקובע כי בכוח משימה משולב, מפקד הכוחות המיוחדים הוא זה שיפקד על כוח המשימה. JP 3-05, xii.

[27] (בתוך) CENTCOM ולמעשה בכל אחד מהפיקודים האזוריים, ישנה מפקדת משנה של פיקוד הכוחות המיוחדים (SOCOM) שתפקידה ליעץ למפקד הזירה בתחום הפעלתם של כוחות מיוחדים. משימה נוספת היא לתכנן מבצעים מיוחדים כך שיתרמו למאמץ המלחמתי של הכוחות הסדירים, קרי שילוב הכוחות המיוחדים בתוך התכנון הכללי. ראו. Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 29-31.

[28] Leigh Neville. *Special Operations Forces in Iraq* (Oxford: Osprey, 2008), 8.

[29] כוח זה ממלא תפקידים בדומה ל- SAS בדגש ייחודי על פעולות אמפיביות וימיות.

[30] להרכב הכוחות של כוח המשימה ראו Isaac J. Peltier. *Surrogate Warfare: The Role OF U.S. Army Special Forces* (US Army Command and General Staff College: Fort Leavenworth KS, 2005), 26-27.

[31] Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 3-84.

[32] כאלף לוחמים מהחטיבה המוטסת ה-173 צנחו בלילה אחד ומייד נעו לאבטחת שדה התעופה באשור (Bashur) ולהכנתו לנחיתת מטוסי תובלה גדולים יותר. קודם לצניחה הטילו מטוסי התובלה מטענים שכללו תותחים ומרגמות כבדות. בימים הבאים נצברו כוחות נוספים ובכלל זה גם הבאת כמה טנקי אברהמס מגרמניה ונגמ"שים מסוגים שונים. שדה התעופה שימש למעשה כבסיס לוגיסטי קדמי בעבור הכוחות האמריקאיים ולוחמי החטיבה נמצאו גם בכוונות במידה והצבא העיראקי יחדור לשטחי האוטונומיה הכורדית. ראו Gregory Fontenot, E. J. Degen and David Tohn. *On Point (vol. 1): The United States Army in Operation Iraqi Freedom* (Fort Leavenworth: Combat Studies Institute Press, 2004), 222-230; Murray and Scales. *The Iraq War*. 193-194.

[33] Joint Special Operation Area [JSOA]

[34] Operational Detachment Alpha [ODA]

[35] ראו למשל Operation , Walter L. Perry, Richard E. Darilek, Laurinda L. Rohn, and Jerry M. Sollinger (eds.) *IRAQI FREEDOM: Decisive War, Elusive Peace* (Santa Monica: RAND Corporation, 2015), 103.

[36] Murray and Scales. *The Iraq War*. 190; Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 33-36.

[37] המחויבות האמריקאית להגנת הכורדים הוכחה גם בקיץ 1996 כאשר הצבא העיראקי ניסה לנצל את הסכסוך הפנים-כורדי ופלש לאזור האוטונומיה הכורדית. ארצות-הברית פתחה בסדרת מתקפות על עיראק (Operation Desert Strike) אשר הביאו לנסיגת הכוחות העיראקיים מהאזור הכורדי. על המבצע ראו: https://www.globalsecurity.org/military/ops/desert_strike.htm

על פעולות הכוחות האמריקאיים בקרב הכורדים בשנות ה-90 ראו Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 31-32. Peltier. *Surrogate Warfare*. 24-25; USSOCOM. *Command Provide Comfort* גם ראו : Rayburn and Sobchak. *The U.S. Army in the Iraq War*. 15-17. History. 70-71.

[38] JP 3-05 ch, II-2 3b3. הכוחות המיוחדים מורכבים מחמש קבוצות אשר כל אחת מהן בעלת התמחות גאוגרפית מיוחדת והשאיפה המבצעית היא לשלוח את הקבוצה המתאימה לאזור שבו עתיד להיות או שכבר מתרחש עימות. כיוון שהכוחות המיוחדים התעתדו לפעול גם במערב עיראק נשלחו לאזור זה צוותים מה- 5th Special Forces Group שהתמחותם הגאוגרפית הייתה המזרח התיכון והמפרץ הפרסי.

[39] Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 193.

[40] Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 198-202.

[41] Murray and Scales. *The Iraq War*. 190. ראו גם Mark Moyar. *Oppose Any Foe: The Rise of America's Special Operations Forces* (New York: Basic Books: 2017), 258.

[42] על מבצע Ugly Baby ראו Robert W. Jones. "Getting there is Half of the Battle: Operation Ugly Baby", *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005), 10-14; Neville. *Special Operations Forces in Iraq*. 11-12; Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 11-12.

[43] Rayburn and Sobchak. *The U.S. Army in the Iraq War*. 95; Kenn Finlayson. "Operation Viking Hammer: 3/10 SFG against the Ansar Al-Islam". *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005), 15-19.

[44] על המבצע ראו Linda Robinson. *Master of Chaos: The Secret History of the Special Forces* (New York: Public Affairs, 2004), 296-323; Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 194-198.

[45] Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 246-251.

[46] לסקירות על הקרב ראו Nathan S. Lowrey. "The Battle for the Debecka Crossroad". *Veritas: Journal of Army Special Operations History* (Winter 2005), 79-85; Fontenot, Degen and Tohn. *On Point*. 250-251; Neville. *Special Operations Forces in Iraq*. 14-16; Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 251-259.

[47] על פעולותיו של כוח המשימה לאחר חציית הקו הירוק ראו Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 363-364.

[48] כיבושה הסופי של מוסול הסתיים כמה ימים לאחר כיבוש בגדד לאחר שכוחות המארינס תוגברו בחטיבה מדיבייית הסער ה-101. על כיבוש הערים כירכוך ומוסול ראו Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 365-380.

[49] Briscoe and Others. *All Roads Lead to Baghdad*. 380-383.

[50] JP 3-05, *Special Operations* (2011), x and chapter 2, section 2, subsection 3d2.

[51] JP 3-05, *Special Operations* (2011), xv and chapter 2, section 2, subsection 3d3.

[52] JP 3-05, *Special Operations* (2011), chapter 2, section 2, subsection 3b

[53] ראו. 224. Fontenot, Degen and Tohn. *On Point*.

[54] לוחמי הכומתות הירוקות לבשו לעיתים קרובות בגדים אזרחיים ואף התלבשו בביגוד שהיה אופייני לאוכלוסייה המקומית. "קוד לבוש" זה נעדר כל סממן צבאי אמריקאי. כמו־כן, הלוחמים נסעו בכלי רכב אזרחיים, במיוחד בימים הראשונים של המלחמה, קודם שהגיע הצידוד הצבאי האמריקאי.

[55] על "כוח משימה ויקינג" כמקרה להפעלת כוחות מיוחדים בתוך תפיסת הקרב הרב־ממדי ראו James E. Hayes. "Beyond the Gray Zone: Special Operations in Multidomain Battle". *Joint Force Quarterly* 91 (4) (2018), 62-64.

[56] בכתיבתו של דיון זה נעזרתי רבות במספר מאמרים הנמצאים בספר בעריכתם של מארי ויליאמסון וריצ'רד ה' סינרייך (עורכים), **(העבר כפתח דבר: חשיבותה של ההיסטוריה לתחום העיסוק הצבאי)** (בן שמן: מערכות ומודן, 2014).

[57] ג'ון פ' קיזלי, "נגיעתה של ההיסטוריה לצבא: נקודת מבט בריטית". **"העבר כפתח דבר"**. 49.

[58] ראו גם: מטכ"ל-9-תת-02. **אבני יסוד של העשייה הצבאית** (אמ"ץ/תוה"ד, יולי 2006), 98-94.

[59] William A. Owens. *Lifting the Fog of War* (Baltimore: John Hopkins UP, 2001), 98-102.

[60] מקס בוט, **חדשנות במלחמה: כלי נשק, לוחמים ויצירת העולם המודרני** (בן שמן: מערכות ומודן, 2015), 580.

[61] ראו בהקשר זה את מאמריהם של פול ק' ון ריפר, "נגיעתה של ההיסטוריה לצבא: נקודת מבטו של נח אמריקני". **"העבר כפתח דבר"**; 72-50. ריצ'רד הארט סינרייך. "שותפים לא טבעיים: היסטוריה צבאית וההכשרה הצבאית בארצות הברית". **"העבר כפתח דבר"**. 98-73. שני הכותבים קובעים בצורה נחרצת כי לימוד ההיסטוריה הצבאית חיונית לעיצוב דמותו של הקצין ומזהירים מפני ההבטחה כי שימוש מוגבר בטכנולוגיות המידע תביא להכרעה בשדה הקרב העתידי.

[62] ון ריפר. "נגיעתה של ההיסטוריה לצבא". 56.

[63] מטכ"ל-9-תת-02. **אבני יסוד של העשייה הצבאית**. 40, 64.

[64] <https://www.socom.mil/about/sof-truths>

[65] לדעתי, סוגייה זו, קרי כוחות מיוחדים הפועלים יחד עם כוחות מקומיים, מחייבת מחקר מעמיק נפרד. אלה הם כוחות אשר נמצאים כבר בעומק המערכת/אסטרטגי של האויב ולמעשה שילובם ברעיון המבצעי המערכתי מהווה מכפיל כוח נוסף. גם כאן ההיסטוריה הצבאית יכולה לספק לנו מספר רב של מקרי מבחן כדוגמת שילובם של הבדואים, בהכוונת תומס אדוארד לורנס (לורנס איש ערב), במאמץ המלחמה הבריטי ממצרים לכיבוש ארץ ישראל ומשם צפונה לסוריה ועיראק או כלל פעולות הפרטיזנים והמחתרות באירופה ובאסיה במלחמת העולם השנייה והדוגמאות עוד רבות.